

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

REDOGÖRELSE

FÖR

HÖGRE ELEMENTAR-LÄROVERKET I WESTERÅS

UNDER LÄSEÅRET 1862—1863

JEMTE

INBJUDNING

TILL

ÅRS-EXAMEN OCH SLUTÖFNINGARNA

DEN 5:te OCH 6:te JUNI 1863

AF

LUDVIG MOSSBERG,

LÄROVERKETS REKTOR.

*Redogörelse för Elementar-läroverken i Sala och Arboga
samt Stadspedagogierne i Nora och Köping.*

WESTERÅS

A. F. BERGH, 1863.

I. Högre Elementarläroverket i Westeras.

Under den öfvergångsperiod, hvaruti de Svenska Elementarläroverken sedan halftannat tiotal af år varit stadda, har det utan tvifvel för detta läroverk varit en synnerlig förmån, att ombytena af dess styresmän varit mindre täta, än vexlingarna af de stadganden, efter hvilka det varit förpligtadt att organisera sin verksamhet. Det har derigenom varit möjligt att förmedla öfvergångarna, och dymedelst under förändringarna af såväl metoder som lärare åt undervisningen i sin helhet bevara den consequens och enhet, som icke utan stora olägenheter kan undvaras. De förändrade förhållanden, dels med visshet kända, dels mera än sannolika, dem våra läroverk äfven under den närmaste framtiden gå till mötes, hade fördenskull gjort det synnerligen önskvärdt, att Rektorsembetet vid detta läroverk fortfarande stadnat i den mans bepröfvade och skickliga händer, som under en följd af år och ända till kort före detta läsårs början på ett så utmärkt sätt förvaltad detsamma. Men ju större hans nit och själförsakelse varit i pligtroget uppfyllande af kallet, desto större, desto bättre grundade voro ock hans anspråk att se dess alltid mödosamma, ofta grannlaga åligganden öfverflyttade på en annan; och kamraters önsknings, om ock öppet röjda och otvetydigt uttalade, borde icke envisas att i detta afseende göra sig gällande emot hans egen önskan, den ingen kunde undgå att billiga. Den billigades äfven af läroverkets högste Styresman, och då han behagade till efterträdare föreslå undertecknad, innebar detta höga förtroende en oafvislig uppfordran till denne att låta egna önsknings, egna visserligen hvarken obetydliga eller ogrundade betänkligheter vika för pligten att söka efter bästa förmåga motsvara detsamma.

Innan jag går att afgifva den mig åliggande redogörelsen för det nu snart afslutade läsåret, uppfyller jag en för mig dyrbar pligt, då jag här söker att gifva ett offentligt uttryck åt den stora förbindelse och tacksamhetsskuld, i hvilken detta läroverk står hos sin förre Rektor, Lektorn och Riddaren, L. K. V. A. E. G. Björling, för allt hvad han för dess förkofran och bästa uträttat under de 7 år, då han burit bördan af och ansvaret för vården om dess angelägenheter. Djupt genomträngd af den sanningen, att skolan, om den vill uppfylla sin bestämmelse, skall icke blott *undervisa*, utan i sann mening *uppföstra*, icke blott meddela åt sina alumner ett visst kunskapsmått, ofta i en framtid lika onyttigt förspilladt, som det var mödosamt samladt, utan åt hela

karakteren gifva sedligheten äkta och varaktiga prägel, som är den enda osvikliga borgen för framtida redbarhet och dughighet, har Lektor Björling städse i första rummet varmt och allvarligt nitälskat för ungdomens gudsfruktan och sedlighet, och derigenom lyckats att hos densamma lifva och underhålla den goda anda, som utgör hvarje läroverks dyrbaraste, välsignelserikaste grundfond. Sina medlärare har han städse förelyst med exemplet af ett lågande nit, en omutlig pligtkänsla, en orubblig punktlighet. Ungdomen, som har ett öppet öga för välviljan, och som känner sig ovillkorligen dragen till den, som själf rätt innerligt älskar densamma, har gifvit Lektor Björling att såsom minnen från hans Rektorsbefattning bevara många, säkerligen för hans hjerta dyrbara, ovanskliga vedermälen af tillgifvenhet och kärlek. Ett sådant är bland andra det under förliden hösttermin af ungdomen vid detta läroverk stiftade *Björlingska Stipendiet*, för hvilket här nedan på sitt ställe skall närmare redogöras. Det är icke blott en lärjungegenerations känslor af vördnad, kärlek och tacksamhet, som uti denna stiftelse gifvit sig ett uttryck; dessa känslor hafva gått i arf från generation till generation inom ungdomen, ehuru det blef förbehållet åt den med Lektor Björlings afträdande från Rektoratet samtida att i en varaktig och ädel minnesvärd äfven åt kommande släkten deraf bevara minnet. Frukten af allt utsäde, som af människohänder göres, det måtte nu nedläggas i jordens mull, eller i den ädlare jordmån, som är ett människohjerta, beror på Honom, som allena växten gifver; men den goda kärlekens anda, som i denna stiftelse så omisskänneligt röjer sig, låter oss hoppas, att detta utsäde är ett sådant, om hvilket det heter, att *«det gick upp och gjorde hundrafall frukt.»* Läroverket skattar sig lyckligt att, ehuru det nu ser sig beröfvadt Lektor Björling såsom sin styresman, likväl få behålla honom såsom lärare. Mätte läroverket länge få njuta denna lycka, och mätte det vara Lektor Björling förunnadt att ännu få inhösta rätt många glädjeskördar af det ädla utsäde, som han genom sin undervisning och sin föresyn nedlägger i ungdomens förstånd och hjertan!

A. Undervisningen.

Läroverket har under det läsåret, som denna redogörelse omfattar, haft att glädja sig åt ett oafbrutet godt helsotillstånd såväl bland lärare, som lärjungar; för hvilket lyckliga förhållande vår tacksamhet till Gifvaren af denna såsom af all annan god gåfva är så mycket större, ju lifvigare vi erinra oss de svårigheter i detta hänseende, med hvilka läroverket under föregående år haft att kämpa. Undervisningen har till följe häraf kunnat ostörd och oafbruten fortgå, utan att ens den framflyttning af morgonlektionerna under den mörkare årstiden, som, närmast föranledd af 1860 års ögonsjukdom, äfven under förra läsåret, då denna sjukdom i det närmaste var öfvervunnen, ansågs nödig, numera behöft ega rum.

Höstterminen börjades Måndagen den 25 Augusti för inträdessökande och för dem, som önskade undergå förhör för uppflyttning till högre klass eller afdelning. Inställedagen för hela ungdomen var Onsdagen den 27. Höstterminsexamen med de fem nedersta klasserna anställdes Onsdagen den 17 Decem-ber, hvarefter terminen samma dag afslutades. — Vårterminen, som börjades Lördagen den 17 Januari för inträdes- och uppflyttningssökande, och för hela ungdomen Tisdagen den 20, är af H. H. Eforus bestämd att avslutas Lördagen den 6 instundande Juni, hvarom vidare skall här nedan tillkännagifvas.

Dagliga undervisningstimmarne hafva varit desamma, som under närmast föregående år med de obetydliga förändringar, som dels vid uppgörandet af lektions-schemat befunnos nödiga, dels vid Vårterminens början vidtogos, för att bereda de båda afdelningarne i klassen VI, hvilka dittills haft gemensamma undervisningstimmar i Grekiska språket, tillfälle till särskilda undervisningstimmar i detta ämne. Äfven befanns då nödigt, att åt de båda afdelningarna i lägre V kl. — den Franska och den Tyska — hvilka, oaktadt hvardera under läsåret läst blott det ena af de antydda språken, likväl dittills deruti haft gemensamma undervisningstimmar, bereda tillfälle till undervisning på serskilda timmar i dessa ämnen. Man hoppades derigenom kunna göra det för dem möjligt att deruti vinna den jemnlighet, att de framdeles utan olägenhet må kunna i båda språken gemensamt undervisas. En annan nämnvärd förändring är, att den 10 minuters ledighet, som emellan de båda förmiddagslektionerna varit ungdomen medgifven, från medlet af April månad varit utsträckt till 20 minuter, för att derunder bereda ungdomen samfäldt tillfälle till öfning i marscher och enklare Infanterirörelser. Gymnastiköfningarna hafva genom denna anordning för hvar och en af lärjungarna fått en tillökning i tid af 2 timmar per vecka, och man har på sådant sätt sökt att uppfylla föreskrifterna i Kgl. Måj:ts nådiga bref af den 9 Januari d. å. angående undervisningen i gymnastik och militäröfningar vid Elementarläroverken; alldenstund bristande utrymme i den nuvarande Gymnastiklokalen icke tillåtit att, utan fullkomlig rubbning af den för året uppgjorda läseplanen, för det närvarande vidtaga den väsendtligare förändring i Gymnastikundervisningens ordnande, som af berörda nådiga bref kunnat föranledas. Den öppna platsen framför läroverkshuset har erbjudit lämplig och tillräcklig plats för dessa öfningar, hvilka hafva synts lika ändamålsenliga, som de af ungdomen med synbart lif och intresse begagnats. Annars hafva likasom föregående år öfningarna i Musik, Gymnastik och de frivilliga i Teckning, som, utöfver de på schemat upptagna, under lärarens ledning egt rum för de ynglingar, som sådant åstundat, varit förlagda till eftermiddagarna. Af de 5 sångafdelningarna hafva de 3 högre haft hvardera 2, de öfriga hvar sin öfningstimme i veckan. Gymnastikafdelningarna, som af ännu fortfarande trångmålsskäl måst vara i det närmaste desamma, som sångafdelningarna, hafva hvardera haft 2 öfningstimmar i veckan, fördelade på 4 gånger. I bajonettfäktning hafva 23 ynglingar blifvit öfvade. I afseende på öfningarna i Instrumentalmusik kan jag icke neka mig

den glädjen att omnämna, det under detta läseår en Violqvartett med stäm-
besättning af endast skolans lärjungar här kommit till stånd. Hvar och en
som förstår att rätt uppskatta de medel till bildning och förädling, som ton-
konsten erbjuder, måste glädja sig öfver att det nämnda slaget af musiköfnin-
gar, som under sednare år, sannolikt till följe af den knappa tid, som åt In-
strumentalmusiken varit anslagen, tyvärr börjat alltmera utdö vid våra Ele-
mentarläroverk, sålunda härstädes återväckts till lif, och deltagar säkerligen
med mig i lifliga välönskningar för dess fortgång och varaktighet. Mycket
är redan i det hänseendet vunnet, så snart början är gjord.

Första halftimmen af läsedagen har som vanligt varit egnad åt bön med
bibelläsning och förklaring. Ledningen af dessa andaktsstunder har ombesörjts
af *en* lärare, densamme, som under flere föregående år handhaft denna vig-
tiga och grannliga befattnings. Den dervid förekommande förklaring har un-
der detta läseår omfattat *Math.*, *Marci* och halfva *Luceæ* Evangelium.

För ungdomens skriföfningar i hemmen har ett serskildt uppgjort schema
varit gällande. Hemläsningen har varit ordnad och bestämd i hufvudsaklig
öfverensstämmelse med hvad under närmast föregående år egt rum, d. v. s.
att det förelagda hemarbetet ansetts ungefär erfordra för lärjungarna i den
lägsta klassen en half, för dem i de medlersta klasserna 2, och för dem i de
högsta 3 timmar pr dag, tiden för hemscriptas författande deruti icke in-
beräknad.

Hvad föröfrigt beträffar undervisningens omfång och indelning på de 2:ne
bildningslinierna, begagnade läroböcker m. m., så inhämtas detta af följande
uppgift om

Genomgångna pensa under läseåret:

Christendom.

Klassen I. 6 tr. — *Biblisk Hist.* Gamla Testamentets, efter *Hübner* (Thomanderska
uppl.). — Första och andra hufvudstyck. af *Katechesen*. — Valda Bibelspråk och Psalmer.

Kl. II. 5 tr. — *Bibl. Hist.* Nya Testamentets efter *Hübner*. — 3:e och 4:de hufvudst.
af *Katechesen* samt repetition af de föregående. — Bibelspråk och Psalmer.

Kl. III. 3 tr. — *Bibl. Hist.* repetition. — *Kateches.* 5:te hufvudst. och repetition af de
föregående. — Bibelspråk och Psalmer.

Kl. IV. 3 tr. — Katechisation. — Nya Testamentet efter *Kurtz* (Bibl. Hist.).

Kl. V. Lägre Afdeln. 3 tr. — Katechisation med ledning af *Norbecks* lärobok i
Theologi. — Nya Testamentets läsning med förklaring (under kortare stunder de 13 första
kap. af *Matth. Evang.*).

Högre Afdeln. 3 tr. — Katechisation med ledning af *Norbecks* lärobok. — *Cornelii*
Kyrkohistoria till år 323.

Kl. VI. Lägre Afd. 2 tr. — *Norbecks* lärobok, med undantag af de med finare stil
tryckta anmärkningar. — *Cornelii* Kyrkohistoria till Reformationen.

Högre Afd. Klass. lin. 2 tr, Real-lin. 1½ t. — *Norbecks* Theologi, fullständigt, kap.
1—9. — *Cornelii* Kyrkohistoria fullständigt. — *Joh Evang.* kap. 11—17, *Matth.* kap. 1—15.

Kl. VII. Klass. lin. 2 tr, Real-lin. 1½ t. — Romarbrevet, Klass. linien på Grekiska, Real-linien på Svenska. — Repetition af Theologi och Kyrkohist.

Historia och Geografi.

Klassen I. 5 tr. — Sveriges, Norriges och Danmarks politiska Geografi efter *Palmblads* Lärobok.

Kl. II. 5 tr. — *Historia*: till Kalmar-Unionen efter *Ekelunds* mindre Sammandrag, jemte *Alanders* Läsebok. — *Geografi*: Europas Politiska till Nederländska Monarkien.

Kl. III. 5 tr. — *Historia*: Fäderneslandets till Pfalziska Huset. — *Geografi*: Europas Politiska afslutad. — Dessutom 6 lärjungar Carl X, XI och XII.

Kl. IV. 4 tr. — *Historia*: Fäderneslandets från Carl X Gustaf till närvarande tid. Repetition från Gustaf Wasa. — *Geografi*: Asiens och Afrikas.

Kl. V. Lägre Afd. Klass. lin. 3 tr. — *Historia*: Gamla tidens till Romarne efter *Pütz*. *Geografi*: Amerikas och Australiens. — Real-lin. 4 tr. *Historia*: Gamla och Medeltidens efter *Wennerströms* Lärobok. — *Geografi*: Amerikas och Australiens samt repetition af de öfriga Verldsdelarnas.

Högre Afd. Klass. lin. 3 tr. — *Historia*: Gamla Tidens afslutad. — *Geografien* afslutad och repeterad. — Real-lin. 4 tr. *Wennerströms* lärobok i Allmänna Hist. afslutad. — *Geografien* afslutad och repeterad.

Kl. VI. Lägre Afd. Klass. lin. 3 tr. — *Pütz* lärobok i Medeltidens Geografi och Historia samt Svenska Hist. till Gustaf I, genomgångna och repeterade. — Real-lin. 3½ tr. Genomgått och repeterat Svenska Hist. till Gustaf II Adolf, samt i Allm. Hist. första perioden af *Pütz* lärobok i Nyare Tidens Geogr. och Hist.

Högre Afd. Klass. lin. 3 tr. — Svenska Hist. till Gustaf IV Adolf. — Repetition af allt förut genomgånet. — Real-lin. 3½ tr: detsamma som Lägre Afdeln. Real-lin.

Kl. VII. Lägre Afd. Klass. lin. 3 tr, Real-lin. 3½ tr. — Afslutat Svenska och Allmänna Historien samt repeterat allt förut genomgånet.

Högre Afd. 3 tr. — Afslutat och repeterat de antagna läroböckerna.

Mathematik.

Klassen I. 8 tr. — *Arithmetik*: Hela tal samt bråks förlängning och förkortning. Tre lärjungar hafva genomgått bråkräkningen (vanliga och decimal-bråk). — Öfning i hufvdräkning. — *Linearteckning*: 1:a, 2:a och större delen af 3:e kap. af *Ekman*s.

Kl. II. 5 tr. — *Arithm.* t. o. med bråk (vanliga och decimal-) samt Sorters fördelning och reduktion; fyra lärjungar Sorträkningen i sin helhet, — allt efter *Zweigbergks* lärobok. — Öfning i hufvdräkning. — *Linearteckning* efter *Ekman*.

Kl. III. Klassiska linien. 4 tr. — *Arithmetik*: Sorträkningen och repet. af det föregående; tre lärjungar derjemte enkel reg.-de-tri. Några hafva dock icke till fullo afslutat Sorträkningen. — *Geometri*: Euklid. Bok. 1 utom bevisen för theoremerna; några lärjungar likväl äfven bevisen t. o. med prop. 15, och tre t. o. m. prop. 26.

Real-linien. 7 tr. — *Arithm.*: Sorträkningen samt enkel och, till en del, äfven sammansatt reg.-de-tri; några lärjungar det sistnämnda fullständigt. — *Geometri*: lika med klassiska linien i allmänhet; dock hafva 12 lärjungar här inhemtat Bok. 1 fullständigt.

Kl. IV. Klassiska linien. 5 tr. — *Arithm.*: Regula-de-tri (enkel och sammansatt) och

repet. af det föregående. — *Geometri*: Euklid. Bok. 1 (fullständigt). — Några lärjungar hafva derjemte läst *Algebra* (*Björtings*, 7:de uppl.) till afdelningen om Bråk.

Real-linien. 8½ tr. — *Arithm.*: repet. af regula-de-tri jemte särskilda praktiska öfningar. — *Algebra* (7:de uppl.) till kapitlet om negativa kvantiteter. — *Geom.* Euklid. B. 1 och 2.

Kl. V. Lägre Afdelningen. Klassiska linien. 4 tr. — *Arithm.*: repet. till och med sammansatt reg.-de-tri. — *Algebra*: nedra lexlaget till afdeln. om bråks likuämnggörande; öfra lexl. till kap. om negativa kvantiteter. — *Geom.*: nedra lexl. Bok. 2, det öfra Bok. 3.

Real-linien. 7 tr. — *Arithm.*: t. o. m. Rabatträkning. — *Algebra*: t. o. med läran om kvadratrötters utdragning ur ziffertal; problem-öfningar, började, efter *Björtings* problemsamling. — *Geom.*: Böck. 3 och 4 samt kap. 1 af B. 5; repet. af B. 1 och 2.

Högre afdeln. Klassiska linien. 4 tr. — *Arithm.* (lika med lägre afdeln.). — *Algebra*: t. o. med läran om 1:a gradens eqvationer. — *Geom.*: Böck. 3 och 4 samt repet. af B. 1 och 2. — (5 lärjungar samma pensum som Real-linien af lägre afdeln.)

Real-linien. 7 tr. — *Arithm.* (lika med lägre afdeln.). — *Algebra*: kap. VII—IX §§ 1—4 (6:te uppl.); problem-öfningar efter *Björtings* problemsamling 1:a afdeln. till probl. 69, 2:dra afdeln. till pr. 13, jemte inledningen om problemers upplösning i läroboken sid. 108—117 och 123—131 af 6:e uppl. samt sid. 149—154 af den 7:e. — *Geometri*: repet. af Böck. 1—4; B. 5 och till prop. 14 af B. 6 (*Björtings* edition), dock utom bevisen för theoremerna i kap. 2 och 3 af B. 5.

Kl. VI. Lägre Afdelningen. Klassiska linien. 4 tr. — *Arithm.* t. o. med Rabatträkning. — *Algebra*: (6:e uppl.) kap. VII—IX §§ 1—3 jemte kap. 1 af proportionsläran; probl. 1—29 i kap. VI. — *Geometri*: repet. af Böck. 1—4.

Real-linien. 6 tr. — *Arithm.*: repetition. — *Algebra*: lika med real-linien i 5:te klass. högre afdelning i öfrigt, men af problemsamlingen till probl. 97 i 1:sta afdeln. och till probl. 36 i 2:dra afdeln. — *Geometri*: repet. af B. 1—4 och af B. 5 o. 6 (B. 5 utom bevisen för theorem. i kap. 2 och 3).

En lärjunge har i *Algebra* afslutat och repeterat problemerna i förra Delen (6:e uppl.), och i sednare Delen (7:e uppl.) genomgått kapitlen om eqvationer med flere obekanta, rötter, potenser och logaritmter, äfvensom i sednare häftet af problemsamlingen 3:dje afdelningen. I *Geometri* har han afslutat och repet. Böck. 1—6.

Högre afdeln. Klassiska linien. 4½ tr. — *Arithm.*: repet. af Intresse- och Rabatträkn. — *Algebra*: (6:e uppl.) kap. IX §§ 1—4 och repet. från kap. VII; problemerna i kap. VI och af dem i kap. IX till de geometriska. [Tre lärjungar hafva genomgått samtliga problemerna i förra delen, äfvensom af sednare Delen (7:e uppl.) kapitlet om eqvationer med flere obekanta till § 4]. — *Geometri*: Böck. 5 och 6 (utom bevisen för theorem. i kap. 2 och 3 af B. 5); repet. af B. 1—4.

Real-linien. 7 tr. — Repet. af *Arithmetiken* och *Geom.* B. 1—6. — *Algebra* (6:e uppl.) förra Delen: problemerna i kap. IX; sednare Delen kap. I—IV till de stereometrisk problemerna; repet. af förra Delen (till afgangsexamen). — *Trigonometri*, *Lindmans* lärobok, tillsammans med 7:e klassens Realister.

Kl. VII. Lägre afdeln. Klassiska linien. 4 tr. — Repet. af *Arithmetiken* och *Geom.* B. 1—6. — *Algebra*: problemerna i förra Delen afslutade; i sednare Delen kap. I §§ 1—4 (om eqvationer med flere obekanta), de flesta lärjungarne äfven § 5 (problemerna). Repet. af förra Delen (till afgangsexamen).

En lärjunge har avslutat sednare Delen af Algebra samt *Lindmans* Trigonometri och repeterat hela kursen (till afgangsexamen); hvilket ock gäller om lärjungarne på

Real-linien. 7 tr., med det tillägg allenast, att desse fått egna en rymligare tid åt problem-öfningar efter den ofvannämnda problemsamlingen (förra och sednare häftet).

Högre afdeln. (under höstterminen). **Klassiska linien.** 4 tr. — Repet. af *Arithmetiken* och *Geom. B.* 1—6. — I *Algebra* avslutade en lärjunge förra Delen; 2:ne lärjungar sednare Delen (och derjemte *Lindmans* Trigonometri); de öfrige kap. II—IV af sednare Delen; samtliga repeterade från början (till afgangsexamen).

Naturvetenskap.

Kl. I. 2 tr. — *Fysisk Geogr., Palmlads* Lärobok: allmän kännedom om Verldsdelarne samt det viktigaste af Europas fys. Geografi.

Kl. II. 2 tr. — *Fysisk Geografi, Palmlads* Lärobok: de främmande verldsdelarnes. — *Botanik.* *Arrhenius*, Botanikens första grunder, det med gröfre stil tryckta.

Kl. III. **Klass. lin.** 2 tr. — *Botanik: Arrhenii*, botanikens första grunder, fullständigt. Begagnande af plänchernerna i *Anderssons* och *Thedenii* Skolbotanik. — **Real-lin.** 3 tr. *Arrhenii* mindre Lärobok. Kap. 1, 2, 6 och 7 af *Agardhs* Naturkunnighetens första grunder. — Dessutom 6 lärjungar: Däggdjuren efter *Sundevalls* lärobok.

Kl. IV. **Klass. lin.** 2 tr. — *Arrhenii* Elementarkurs i Botaniken, det med grof stil tryckta till «Frukten.» Växter efter *Thedenii* Skolbotanik. — **Real-lin.** 3 tr. Dessutom Inledningen samt läran om Däggdjuren efter *Sundevalls* lärobok.

Kl. V. Lägre Afd. **Klass. lin.** 2 tr. — *Arrhenii* Elementarkurs i Botaniken, de phanerogama växternas Organografi och Terminologi fullständigt. — Växter efter *Thedenii* Skolbotanik. — 6:te Kap. af *Agardhs* Naturkunnighetens första grunder, samt Däggdjuren efter *Sundevalls* lärobok till «Solidungula». — **Real-lin.** 4 tr. Dessutom *Sundevalls* lärobok till Leddjuren.

Högre Afd. **Klass. lin.** 2 tr. — 6:te Kap. af *Agardhs* Naturkunnighetens första grunder samt *Sundevalls* Zoologi till Leddjuren. — **Real-lin.** 4 tr. Dessutom *Physikens* grunder af *Schabus*, till pag. 85, samt öfningsexempel af *Siljeström*.

Kl. VI. Lägre Afd. **Klass. lin.** 2 tr. — *Schagerström*, Vextrikets Nat. familjer: de viktigaste inhemska till Monocotyledoneæ, samt Leddjuren efter *Sundevalls* lärobok i Zoologien. **Real-lin.** 7 tr. Dessutom: Akustik, Optik, Elektricitet, Magnetism och Värmelära efter *Wiemers* lärobok.

Högre Afd. **Klass. lin.** 2 tr. — *Schagerströms* Vextrikets naturliga familjer: de inhemska familjerna af Incompletæ, Monocotyledoneæ och Nemeæ, samt repetition af det hela. — Blötdjuren och repetition af de Vetebrerade djuren och Leddjuren efter *Sundevalls* lärobok. — **Real-lin.** 6 tr. Dessutom: Värmelära, Magnetism, Elektricitet och Meteorologi efter *Wiemers* lärobok samt räkneöfningar.

Kl. VII. **Klass. lin.** 2 tr. — Repetition af *Schagerströms* Vextrikets naturliga familjer samt af *Sundevalls* Zoologi. — **Real-lin.** 6 tr. Dessutom repetition af *Wiemers* *Physik*.

Filosofi.

Klassen VII. 3 tr. — *Afzelii* Logik och *Tranas* Psychologi.

Svenska Språket.

Klassen I. 8 tr. — Uppläsning af valda stycken ur historisk läsebok, med redogörelse för innehållet af det lästa. *Förberedande kurs i allmän Gram. med tillämpning på modersmålet* af J. I. Brodén: Redogörelse för Ordklasserna jemte Satsdelarne efter Kap. 1 och 2. De böjliga ordens paradigmer (alla oregelbundenheter undantagna) efter 3:e Kap. — Muntliga rättstafningsöfningar.

Kl. II. 4 tr. — Uppläsning af valda stycken (som i 1:sta klassen). — *Brodéns* lärobok: 1:sta och 2:dra Kap. fullständigare; formläran efter 3:e Kap. utom oregelbundenheterna; i 4:e Kap. det nödvändigaste af Afdeln. 1 och 2. — Satsöfningar och fortsatta rättstafningsöfningar, mest muntligen.

Kl. III. Klass. lin. 2 tr, Real-lin. 3½ tr. — *Brodéns* Svenska Grammatik; upplösning af sats, öfningar i rättstafning och interpunction.

Kl. IV. 2 tr, Real-lin. dessutom 1 t. — Repetition af *Brodéns* Sv. Grammatik. Upplösning af sats. — Skriföfningar på lärorummet.

Kl. V. Lägre Afd. 2 tr. — Repetition af *Brodéns* Sv. Grammatik. — Frithiofs Saga, Axel, Natvardsbarnen af *Tegnér*; Fänrik Ståls sägner af *Runeberg*. — Skriföfningar.

Högre Afd. 2 tr. — Repetition af *Brodéns* Sv. Grammatik. Nadeschda, Julqvällen, Hanna, Kung Fjalar af *Runeberg*. — Skrif- och talöfningar.

Kl. VI. Lägre Afd. 1½ t. — *Bjurstens* lära om stilen. — *Bjurstens* Läsebok, valda stycken. — Skrif- och talöfningar.

Högre Afd. 1½ t. — *Bjurstens* Läsebok. Kung Fjalar af *Runeberg*. — Skrif- och talöfningar.

Kl. VII. — Skriföfningar.

Tyska.

Klassen II. 6 tr. — *Svedboms* Elementarkurs 32 «Fabeln» och några «Kurze Erzählungen». — Det viktigaste af formläran efter *Hjort*.

Kl. III. Klass. lin. 4 tr, Real-lin. 5 tr. — *Svedboms* Elementarkurs samt 15 stycken af hans större Läsebok. — I Grammatik: Formläran och reglorna (ej undantagen) i Genus-läran efter *Hjort*. — *Real-linien* detsamma; 6 af lärjungarne hafva läst 31 stycken i *Svedboms* större Läsebok. — Formläran temligen utförligt.

Kl. IV. 2 tr, Real-lin. dessutom 1 t. — *Svedboms* Läsebok styck. 17—40. — Det viktigaste af formläran efter *Hjort*. — *Real-linien* har på de serskilda timmarne sysselsatts med lättare locutions-öfningar efter lärobok af *Kahleis*.

Kl. V. Lägre Afd. Tyska Afdelningen 5 tr.*). — *Svedboms* Läsebok styck. 1—40. Det viktigaste af formläran efter *Hjort*. — *Real-linien* dessutom skriföfningar vid taflan *en* tim.

Högre Afd. Klass lin. 2½ tr, Real-lin. 3½ tr. — Öfre lexlaget: *Svedboms* Läsebok, styck. 71—100; Lägre lexlaget: styck. 1—43. — *Hjorts* Grammatik. Formläran och Genus-läran. — *Real-linien* derjemte hemscripta och locutions-öfningar.

Kl. VI. Lägre Afd. Klass lin. 2½ tr, Real-lin. 4 tr. — *Svedboms* Läsebok, 2:dra afdeln. styck. 1—12, 14—17, 19—26, 28—34, 48 och 60. — *Hjorts* Grammatik. utom de

*) Se sid. 3.

med finaste stil tryckta reglorna af Syntaxen. — *Real-linien* dessutom: *Wieland's Oberon*, Sång. 1—5, samt hemscripta hvarje vecka.

Högre Afd. Klass. lin. 2 tr, Real-lin. 3½ tr. — *Schiller's Maria Stuart* och die Jungfrau von Orleans. — *Hjorts* Gramm. fullständigt.

Kl. VII. — *Schiller's* Geschichte des 30-jährigen Kriegs, jemte *Hjorts*, af *Brodén* omarbetade Grammatik fullständigt. — *Obs.* att denna klass ej haft några timmar i Tyskan upptagna på Schemat.

Franska.

Klassen IV. Real-lin. 3 tr. — *Oldes* Läsbok styck. 1—34 af 1:sta afdelningen och det vigtigaste af Formläran.

Kl. V. Lägre Afd. Franska Afdelningen 5 tr *) — *Oldes* Läsbok 1:sta afdelningen styck. 1—56. — *Oldes* Språklära första kursen af de 7 första kapitlen. — Real-lin. muntlig och skriftlig översättning till Franska af styck. 1—50 i *Oldes* Läsbok.

Högre Afd. Klass. lin. 2½ tr, Real-lin. 4 tr. — *Oldes* Läsbok 2:dra afdeln. styck. 91—114 samt 3:dje och 4:de afdelningarne. (*Obs.* Lägre lexlaget har ej medhunnit de 10 sista styckena). — *Oldes* Språklära 1:sta och 2:dra kursen af de 7 första kapitlen. — *Real-linien* lika med sjette klassens lägre afdelning.

Kl. VI. Lägre Afd. Klass. lin. 2½ tr, Real-lin. 4 tr. — *Dubbs* Handbok 1:sta afdeln. af prosan (utom *Lettres par M:me de Sévigné* och *Paul & Virginie par Bernardin de St Pierre*) och 1:sta afdeln. af poesien (utom *Delille*). — *Oldes* Språklära 8:de och 9:de kapitlens första kurs samt repetition af de 7 första kapitlen. — *Real-linien* dessutom dels skriftlig, dels muntlig översättning till Franska af de Svenska styckena i *Olde* och af de 25 första lektionerna i *Grönlunds* Franska lärobok.

Högre Afd. Klass. lin. 2½ tr, Real-lin. 4 tr. — *Explikation*: De stycken af *Dubbs* Handbok, som äro af följande författare: Fenelon, Le Sage, Voltaire, Marmontel, Florian, Bernardin de St Pierre, Balzac, Voiture, St. Evremond, Pascal, M:me Sévigné, Chateaubriand, J. J. Rousseau, George Sand, Lamartine, Buffon, Nodier och Béranger. — *Grammatik*: kap. 8—10 af *Oldes* Språklära, jemte locutionsöfningar. — Skriföfningar dels efter *Oldes* 2:dra del, dels efter *Löwenhjelm*.

Kl. VII. Lägre Afd. Klass. lin. 2 tr, Real-lin. 3½ tr. — *Explikation*: «*Dubbs* Handbok», afdelningarne 4—6 af prosan samt de motsvarande af poesien. — *Grammatik*: Fullständig repetition af *Oldes* Språklära, jemte locutionsöfningar å lärorummet. — Skriföfningar: hemscripta hvarannan vecka, hemtade utur *Löwenhjelm's* «Skriföfningar». — Talöfningar, bestående uti muntlig översättning, en lektion i veckan, från de Svenska samtals-styckena ur sistnämnde författare. — *Realisterna* hafva dessutom, 1½ timme i veckan, varit sysselsatta med phraseologi och kursiv läsning af «*Causeries Parisiennes*».

Högre Afd. 3 tr. — *Explikation*: «*Histoire de la Revolution Française*» af *Mignet*, Del. 1, samt de poetiska stycken af Voltaire, Molière, Victor Hugo och Béranger, hvilka *Dubbs* Handbok upptager. — *Grammatik*: Fullständig repetition af *Oldes* Språklära, jemte locutionsöfningar å lärorummet. — Skriföfningar: hemscripta hvarannan vecka efter *Löwenhjelm's* «Skriföfningar».

*) Se sid. 3.

Engelska.

- Klassen III. 3 tr. — Lexl. 1. *Enbloms* Lärobok. Läseboken sid. 6—23.
2. Uttalsläran, Läseboken sid. 1—8.
- Kl. IV. 3 tr. — Lexl. 1. Läseboken sid. 30—50.
2. Läseboken sid. 7—27.
- Kl. V. Lägre Afd. 3 tr. — De starka verberna, repet. af det vigtigaste af formläran. Läseboken sid. 65—90 (1:sta uppl.).
Högre Afd. 3 tr. — *Explikation: Enbloms* Läsebok fr. o. m. pag. 145 t. o. m. pag. 206 samt poesien i den sednare afdelningen. — *Grammatik: §§ 56—90*, innefattande läran om verbet och partiklarne.
- Kl. VI. Lägre Afd. 3 tr. Detsamma som Kl. V Högre Afdeln.
Högre Afd. 3½ tr. — *Explikation: Sednare* hälften af «*Vicar of Wakefield*» samt «*The great Hoggarty Diamond*». — *Grammatik: Fullständig repetition af Enbloms* grammatik; locutionsöfningar.
- Kl. VII. Lägre Afd. 3½ tr. — *Explikation: «The great Hoggarty Diamond» af Thackeray* samt t. o. m. kap. 16 uti «*The book of Snobs.*» — *Grammatik: Fullständig repetition af Enblom.* — *Privilliga af klass. lin. Explikation: «The Vicar of Wakefield» af Goldsmith.* — *Grammatik: Formlära* jemte det allmännaste af Syntaxen.
Högre Afd. (utom Schemat). — *Explikation: «The book of Snobs» af Thackeray.* — *Grammatik: Phraseologi, å lärorummet, efter Enblom.*

Latin.

- Klassen III. 9½ tr. — Lexl. 1. *Cornelius Nep.* Themistocles och Aristides; *Grammatik* efter *Rabe*, det vigtigaste af formläran.
2. *Rabes* läsebok, styckena 1—9; *Gram.* lika med föreg.
- Kl. IV. 8 tr. — Lexl. 1. *Cornelius Nep.* Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasybulus och Conon. *Gram.* Formläran fullständigare, och *Casus-läran* af Syntaxen.
2. Themistocles, Aristides och Pausanias. Formläran lika med föregående.
- Kl. V. Lägre Afd. 8 tr. — *Cornelius Nepos:* Thrasybulus, Conon, Dion, Iphicrates, Chabrias, Timotheus och Datames. — *Ovidius:* Fablerna *Pyramus & Thisbe*, *Niobe* samt *Aper Calydonius.* — *Grammatik:* det hufvudsakligaste af *Tempus-* och *Modus-läran* med extemporerade öfningar. Det vigtigaste af *Prosodiken.* — *Repetition.*
Högre Afd. 8 tr. — *Cæsar:* 1:a boken och 21 kap. af 2:dra; dessutom, med 8 lärjungar, 17 kap. af 3:dje boken. — *Ovidius:* *Phaëthon*, *Pyramus & Thisbe*, *Niobe* och *Aper Calydonius.* — *Grammatik: Rabes* mindre Lärobok. *Prosodik:* dito.
- Kl. VI. Lägre Afd. 8 tr. — *Livius:* förra hälften af 1:a Boken. — *Virgilius:* 4:de Bok. — *Ciceros* tal pro *S. Roscio Amerino.* — *Grammatik* och *Prosodik* efter *Rabes* mindre Lärobok.
Högre Afd. 8 tr. — *Livius:* sednare hälften af Bok. 1 och hela Bok. 2. — *Virgilius:* Böck. 1—3. — *Cicero,* *Epistolæ* 30 st. efter *Süpfle's* edition. — *Grammatik:* *Syntaxen* efter *Rabes* större Lärobok. *Prosodik* efter dito.

Kl. VII. Lägre Afd. 7 tr. — *Livius*: de 24 sista kap. af 3:dje Boken; Repetition af Böckerna I och III. — *Virgilius*: repetition af Böck. III, V och VI. — *Horatius*: Od. Böck. I—II med repetition. — *Cicero*: Quæst. Tuscul. 1:a boken med repetition; repetition af talen pro S. Roscio Amerino samt pro L. Archia poëta, äfvensom af de lästa breffen. Några hafva dessutom läst 4:de boken af *Livius*, samt 3:e och 4:e böckerna af *Hor.* Od. — Grammatik fullständigt i förening med extemporalier.

Högre Afd. 7 tr. — Repetition af det förut genomgångna. Några hafva dessutom läst 5:te Boken af *Livius* samt 1:a Boken af *Taciti* Historia. — Grammatik lika med L. Afd. — Antiquiteter och Litteraturhistoria efter *Bojesen*.

Klasserna V—VII ett hemthema i veckan.

Grekiska.

Klassen IV. 6 tr. — *Aulins* Läsebok styck. 1—8, 10, 14, 15, 17—23, 25, 27 och 30. — Grammatik: de regelbundna paradigmerna för Substantivers, Adjectivers och Verbers på ω böjning jemte behöfliga reglor.

Kl. V. Lägre Afd. 5 tr. — *Aulins* Grekiska Läsebok styck. 46—56, 62, 63, Æsopiska fabler samt Berättelser och Charaktersdrag. — *Xenophons* Anabasis 2 kapitel af 1:sta Boken. Grammatik efter *Kühner*.

Högre Afd. 5 tr. — *Xenophons* Anabasis 2 böcker. — Formlära efter *Kühner* temligen utförligt.

Kl. VI. Lägre Afd. 6½ tr. — *Xenoph.* Anab. 3:e Boken samt 4 kap. af den 4:e. — *Hom.* Odyssé 1 Rhaps. — Attiska dialektens formlära fullständigt jemte det viktigaste om Episka dialekten.

Högre Afd. 6½ tr. — *Xen.* Anab. 5:e Boken. — *Hom.* Od. 2:a och 3:e B. samt 279 verser af den 4:e. — Repetition af det föregående. — Formläran fullständigt. — Syntax muntligen.

Kl. VII. Lägre Afd. 6½ tr. — *Xen.* Anab. B. 6 och 7. — *Hom.* Od. Rhaps. 5 och 6. — *Herod.* 100 kap. af 1:a Boken. — Formlära fullständigt. Det viktigaste af Syntaxen.

Högre Afd. 6 tr. — Repetition.

Hebreiska.

Klassen VII. Lägre Afd. 2 tr. — Det viktigaste af Grammatiken och *Tullbergs* Läsebok till Esaias.

Högre Afd. 2 tr. — *Lindbergs* Grammatik och *Tullbergs* Läsebok.

B. Lärarne.

Inom Lärarepersonalen hafva under läsåret inträffat följande förändringar: Magister *C. J. Tengman* har den 1 i denna månad tillträd den Adjunktsbeställning efter af Adjunkten *Wall*, på hvilken han den 6 Juni 1862 erhöi fullmägt. Sedan Gymnastikläraren Herr *K. T. Warenberg* sökt och vunnit transport till högre Elementarläroverket i Örebro, har Domk. den 29 sistlidne April till Gymnastiklärare vid detta läroverk utnämnt Kaptenen och Riddaren

Sam. Lidman. Läroverket har på grund af redan vunnen erfarenhet allt skäl att lyckönska sig öfver att numera hafva såsom ordinarie Lärare fäst vid sig desse Herrar, och vi tillönska dem af uppriktigt hjerta all lycka och välsignelse i utöfningen af deras kall.

Tjänstlediga hafva varit: Lektorn, Doct. *J. P. I. Tellbom*, såsom Riksdagsman; Lektor *V. Enblom* och Adjunkten Mag. *A. Hedenlund* för sjukdom; **Förordnade**, till vik. Lektorer: Adjunkten Mag. *Ax. Peterson*; Kaptenen och Riddaren *Sam. Lidman*, den förra för Doct. *Tellbom*, den sednare för Lektor *Enblom*; till vik. Adjunkter: Magister *C. J. Tengman*, för afl. Adjunkten *Wall*; Studeranderna vid Upsala Universitet *L. T. Sundell* och *A. O. Nilsson*, den förra för Adj. Magister *Hedenlund*, den sednare för Adj. Mag. *Peterson*, i anledning af nyssnämnde dennes förordnande; till extra lärare, på grund af Kgl. brefven den 24 Juli och den 12 December 1862: Studeranden vid Upsala Universitet *C. E. H. Kökeritz*. I stället för Hr *Warenberg*, hvilken med Vårterminens början tillträdde sin befattning vid Örebro Läroverk, har Kaptenen och Riddaren *Sam. Lidman* varit förordnad att under samma termin uppehålla Gymnastiklärarebefattningen vid detta Läroverk. — Såväl tjänstledigheter som förordnanden hafva gällt för hela läsåret, med nyssnämnda undantag för Kapten *Lidman*, i egenskap af vik. Gymnastiklärare, samt för Mag. *Tengman*, hvilken, enligt hvad ofvan är nämnt, den 1 Maj d. å. tillträdde såsom ordinarie Adjunkt.

Undervisningen har varit på följande sätt fördelad mellan lärarne:

Undertecknad Rektor: Latin för klass. VII	14 tr.
Lektorn, R. N. O., L. K. V. A., Mag. <i>E. G. Björling</i> : Matematik för VII, samt VI <i>r.</i> ^{*)} och V2. ^{*)}	22 „
Lektorn, Prosten <i>J. F. Norman</i> : Grekiska för VII och VI	19 „
Lektorn, Prosten <i>L. Westerlund</i> : Christendom för VII, VI och V2. samt Hebreiska	18 „
Lektorn, Mag. <i>J. S. Löfberg</i> : Historia och Geografi för VII och VI	19 „
Lektorn, Mag. <i>C. H. Johansson</i> : Naturvetenskap för VII—V2., samt V1, utom <i>r.</i> serskildta timmar i sistnämnda afd.	21½ „
v. Lektorn, Adjunkten, Mag. <i>P. Ax. Peterson</i> : Filosofi för VII; Svenska för VI, V och III <i>k.</i> ; Tyska för III <i>k.</i>	19 „
v. Lektorn, Kaptenen och Riddaren <i>Sam. Lidman</i> : Franska för VII och VI2; Engelska för VII—V2.	20½ „
Adjunkten, Conrektor <i>D. Olauson</i> : Latin för VI och V2.	24 „
Adjunkten, Mag. <i>H. E. Lyrberg</i> : Christendom för VI.—II: morgonbönerna med dithörande bibelförklaring	25 „
Adjunkten <i>S. H. Rathsman</i> : Tyska för VII—V1.; Franska för VII. o. V.	25½ „
Adjunkten, Mag. <i>F. J. L. Wulff</i> : Matematik för VI <i>k.</i> , V <i>k.</i> V1. <i>r.</i> och IV <i>r.</i>	25 „

*) *r.* = real-linien, *k.* = klassiska linien, 2. = högre, 1. = lägre afdelningen.

Adjunkten, Mag. <i>C. A. Hvasser</i> : Grekiska för V och IV; Svenska och Tyska för IV; Franska för IV r.	25 tr.
Adjunkten, Mag. <i>G. A. Westholm</i> : Latin för V1.; Historia och Geogr. för V och IV; Naturvetenskap för V1. r. serskilda timmar, samt IV	26 „
Adjunkten, Mag. <i>C. J. Tengman</i> : Latin för III och IV; Engelska för III, IV och V1.; Matematik för IV k.	28½ „
v. Adjunkten <i>L. T. Sundell</i> : alla ämnen för II, utom Christendom, Teckning och Kalligrafi; Svenska och Tyska för III r.	30½ „
v. Adjunkten <i>A. O. Nilsson</i> : alla ämnen för I	30 „
Extra-läraren <i>C. E. H. Kökeritz</i> : Naturvetenskap, Matematik, Historia och Geogr. för III; biträde vid Mathem. för V1. k.	28 „
Musik Direktören <i>J. G. Nordvall</i> : Musik och Sång för alla klasser	10 „
Ritläraren <i>T. C. Körner</i> : Teckning för alla klasser; Kalligrafi för III och II	10 „
Gymnastiklärarne <i>K. T. Warenberg</i> (under Hötstermin) och Kaptenen och Riddaren <i>Sam. Lidman</i> (under Vårstermin): Gymnastik och fäktning för alla klasser	10 „

Skriföfningarna hafva handhafts:

de *Latinska* af Rektor för VII; af Conrektor *Olauson* för VI2.; af Adjunkten *Wulff* för VI1.; af Adj. *Tengman* för V2.; af Adj. *Westholm* med biträde af Adj. *Lyrberg* för V1.;

de *Svenska* af v. Lektorn *Peterson* för VII, VI2. och V, med biträde af extra-läraren *Kökeritz* för sistnämnde klass; af Adj. *Hvasser* för VI1.; af Lektor *Johansson* de serskilda för realisterna i VII och VI2.;

de *Franska* af v. Lektorn, Kapten *Lidman*;

de *Tyska* af Adj. *Rathsman*.

Såväl lektions-schema, som undervisningens fördelning på lärarne har varit lika under båda terminerna, med de obetydliga förändringar, som vid Vårterminens början vidtogos med anledning deraf, att samtliga lärjungarne i högre afdelningen af sjunde klassen då afgått från läroverket, hvarigenom för vissa lärare en minskning i deras undervisningsskyldighet uppkom. Sålunda åtog sig då Rektor att med Conrektor *Olauson* dela undervisningen i Latin för VI2.; Prosten *Norman* att åt VII1. och VI2. bereda den förut omnämnda undervisningen på serskilda timmar i Grekiskan; v. Lektorn *Peterson* att öfvertaga Svenskskrifningen äfven med VI1., som under Hötsterminen skötts af Adj. *Hvasser*. Adj. *Rathsman* åtog sig på samma gång, utöfver sin förut varande tjänstgöring, den serskilda undervisning med de båda afdelningarna i V1., hvarom här ofvan är nämnt. Genom den likaledes förut omnämnda utsträckningen af Gymnastiköfningarna har Kapten *Lidman* under sednare delen af Vårterminen fått sin tjänstgöring förökad med 2:ne timmar pr vecka.

Klassföreståndare hafva varit: Lektor *Björling* för kl. VII; Lektor *Johansson* för VI2.; Conrektor *Olauson* för VI1.; Adj. *Wulff* för V2.; Adj.

Rathsman för VI.; Adj. *Hvasser* för IV; Adj. *Lyrberg* för III r.; Adj. *Tengman* för III k.; v. Adj. *Sundell* för II och v. Adj. *Nilsson* för I. Den ser-skilda inspectionen öfver lärjungarna har varit fördelad emellan samtliga Lärarne.

C. Lärjungarne.

Antalet utgjorde vid förra Vårterminens slut	248
Under detta läsåår hafva blifvit inskrifna: Hösttermin	35
„ Vårtermin	2
	<u>285</u>
Under läsååret afgångne äro	61
Sälunda utgör antalet denna dag	224
	<u>285</u>

Af dessa 224 tillhöra 10 kl. I, 30 kl. II, 23 kl. III r., 29 kl. III k., 10 kl. IV r., 28 kl. IV k., 23 kl. VI. Tyska afdeln., 25 kl. VI. Franska afdeln., 26 kl. V2., 11 kl. VI1., 9 kl. VI2.

Af ofvannämnde 61 hafva följande 18 efter aflagd examen blifvit till Universitetet i Upsala dimitterade:

den 20 Nov. 1862:

<i>E. W. Engholm</i>	född 1844,
<i>C. A. Broén</i>	„ 1845,
<i>J. E. Ekblom</i>	„ 1843,
<i>A. Myrberg</i>	„ 1842,
<i>J. C. Wahlén</i>	„ 1842,

den 13 Januari 1863:

<i>J. G. Bjurling</i>	„ 1842,
---------------------------------	---------

den 28 April d. å.:

<i>J. E. Modin</i>	„ 1840,
<i>C. N. Pahl</i>	„ 1843,
<i>A. A. A. Lindh</i>	„ 1844,
<i>O. L. M. Schenström</i>	„ 1843,
<i>O. A. Busch</i>	„ 1844,
<i>F. A. Wahlström</i>	„ 1842,
<i>S. A. Backman</i>	„ 1843,
<i>D. G. Restadius</i>	„ 1843,
<i>K. T. Arborelius</i>	„ 1842,
<i>C. P. A. Hollström</i>	„ 1844,
<i>C. A. Husberg</i>	„ 1841,
<i>R. Blumenberg</i>	„ 1841.

19 lärjungar hafva utan examen afgått till Universitetet, för att på enskildt väg beredas till Studentexamen. Genom dödsfall har läroverket förlorat 2:ne flitiga och välartade ynglingar, *Carl Henrik Scherdin* och *Anders August Axelsson*, båda tillhörande 6:te klassen, den förra den högre, den sednare

den lägre afdelningen. De afledt i sina föräldrahem, *Scherdin* efter långvarig sjuklighet den 8 Sept. 1862 nära 21 år gammal, *Axelsson* den 16 Januari detta år vid 17 års ålder. Bland de öfrige afgångne hafva 5 anmälts att öfvergå till annat läroverk, 4 på apothek, 2 till tecknisk skola, 2 till sjömansyrket, 2 till jordbruk, 1 till handel, 6 till praktiskt yrke. Antalet realister har varit 49, hvaraf i VII 1. 3, i VI 2. 1, i VI 1. 3, i V 2. 4, i V 1. 5, i IV 10, i III 23. 5 lärjungar hafva läst Latin utan Grekiska, 7 Hebreiska, 4 Engelska, ehuru tillhörande klassiska linien. Från klassiska till reala linien hafva under läsåret öfvergått 2:ne lärjungar, från reala till klassiska ingen.

Den höga siffran på de under läsåret afgångne, sannolikt den högsta, som någonsin från detta läroverk varit att uppgifva, måste naturligtvis härvid falla hvar och en i ögonen. Förklaringen ligger nära tillhands. Antalet af dem, som under detta läsåret efter undergången vederbörlig pröfning dimitterats till Universitetet, är nemligen också större, än under många föregående år, och likväl äro dessa till antalet färre, än de, som utan sådan pröfning skyndat till Universitetet, för att där, genom några månaders för det afsedda målets vinnande väl beräknad och skickligt handledd läsning, i lyckligt fall vinna det Patent på mogenhet, som det skulle hafva kostat dem åratals arbete att vid läroverket förvärfva. Att försöken kunna lyckas, derpå har man från detta läroverk sett flera, mången gång för dess lärare mycket öfverraskande exempel, men huru det kan stå till med den verkliga mogenheten, derom kan man göra sig en föreställning, då man vet, att flere ynglingar från läroverkets 6:te och 5:te klasser, hvilka sålunda efter vanlig ordning skulle hafva 4 à 5 år kvar för att där afsluta sin kurs, vågat försöket, utan att detta för alla misslyckats. Reflexionerna göra sig sjelfva. Att det för ynglingar kan vara lockande att beträda den här antydda genvägen till uppnående af det förmodade Kanaans land, som bakom Studentexamen vinkar dem, det kan icke vara hvarken oväntadt, eller underligt; men att många föräldrar och målsmän finnas, som af hvarjehanda mer eller mindre ohållbara skäl vilja medverka till den kunskapernas och mången gång derigenom äfven karakterens ytlighet och omogenhet, som i de allra flesta fall är oskiljaktig från här antydda förfarande — det skulle man vilja beklaga, om det icke vore dels öfverflödigt att tala om olägenheterna af en Institution, hvars dagar äro räknade, dels måhända ändamålslost att framhålla nödvändigheten af kunskapernas grundlighet och mogenhet i en tid, som visar sig hafva en så öfvervägande lutning åt det *praktiskt nyttiga*.

D. Skollokalen.

Med undantag af en temligen kostsam reparation å eldstäderna i läroverks-
huset, som näst före läsårets början verkställdes, har sedan sednaste årsbe-
rättelsen inga nämnvärda åtgärder i detta afseende funnits nödiga.

Den i sednaste årsberättelsen uttalade förhoppningen om afhjelpande af de olägenheter, som detta läroverk länge måst vidkännas i följd af bristande utrymme för Gymnastiköfningarna, genom uppförande af ett nytt Gymnastikhus, hvartill ritning och kostnadsförslag blifvit uppgjorda och i vederbörlig ordning fastställda, syntes blifva alldeles tillintetgjord, då Kgl. Maj:t funnit godt i nåder anbefalla, att af Stiftets Byggnads-Cassas tillgångar skall till beslutade byggnader vid andra Stiftets läroverk utbetalas en så betydlig del, att återstoden ej på långt när räcker till att betäcka kostnaden för uppförande af det nya Gymnastikhuset härstädes. Men sedan Kgl. Maj:t derefter uppå af Domkapitlet gjord framställning i nåder medgifvit, det må för Byggnads-Cassans räkning utur Emeriti-Cassan på vissa vilkor upptagas ett räntefritt lån, motsvarande kostnadsförslaget för det nya Gymnastikhuset, synes man åter hafva lofvande utsigter till ett snart afhjelpande af detta för läroverket magtpåliggande behof, och det så mycket mer, som stadens kommunalstyrelse, i öfverensstämmelse med § 124 af nu gällande nådiga Läroverksstadga, redan beslutat, att för stadens medel mot öfverenskommet pris inköpa den Domkyrkan tillhöriga plats, som för ifrågavarande byggnads uppförande ansetts passande.

Såsom viktigt och gagnande för den Botaniska undervisningen bör äfven här nämnas, att den Westerås Domkyrka tillhöriga såkallade Gymnasiitradgården, hvilken af ålder varit Gymnasii-Adjunkten härstädes å lön anslagen, men enligt Kongl. Maj:ts Nåd. bref af den 31 Oct. 1862 skulle ifrån och med den 1 i denna månad, vid hvilken tid affidne Adjunkten *W. A. Walls* Sterbhus upphörde att bemäla lägenhet disponera, till Domkyrkan återgå, blifvit jemte tillhörande planteringsland af Domkyrko-Commissionen, uppå derom gjord framställning till läroverket upplåten för en tid af 25 år ifrån nyssnämnde dato, mot en årlig afgäld af 50 rdr rmt.

För Läroverkskassans och Bibliothekets medel hafva blifvit inköpte: Från Dr *A. Krantz* i Bonn en samling af 114 trämodeller af de viktigaste Mineraliernas Kristallformer; — *Schnitzleins Iconographia familiarum natural. regni vegetabilis* häft. XV; — 3:e och 4:e häft. af *Fries* ätliga Svampar; — häft. 3—5 af *Anderssons* Väggtäflor (för den botan. undervisningen); — *J. W. Zetterstedt: Grimmeræ et Andreaeæ exsiccatæ.*

Följande gåfvor till läroverket, dess samlingar och bibliotek, får jag med tacksamhet omnämna: Från Kongl. Svenska Akademien: Dess öfver *C. C. Gjörcell* slagne minnespenning; Försök att besvara frågan huruvida *Sam. v. Pufendorf* må anses vara författare till "*Les anecdotes de Suede*" af *B. v. Beskow*; — från Commminister *C. Sundvalls* i Björksta Sterbhus: *C. Linnæi Systema Naturæ, Edit. sexta, Stockholmæ 1748*, in 8:o; *Ihre, I.* Svenskt Dialect-Lexicon, in 4:o, Upsala 1793; Handlingar rörande Jubelfesten i Upsala 1793, in 4:o; diverse Manuscripter, såsom *Annotationes in Benzeliæ repetitione theologica a Lect. Mag. J. Gottmark*, *Benzeliæ Materia medica Pharmacopœa pauperum etc.*; — från *Smithsonian Institution* i Ame-

rica: *Smithson. Miscellaneous Collections*, Voll. I—IV, Washington 1862; *Annual report of the Board of Regents of the Smiths. Institution for the year 1860*, Washington 1861; *Catalogue of publications of the Smiths. Instit. corrected to June 1862*, Washington 1862; *Annual report of Lieut. Coll. J. D. Graham for the year 1858 on the improvement of de Harbors of Lakes Michigan etc.*, Washington 1859; *The Transactions of the Academy of Science of St. Louis*, Vol. 1, № 4, St. Louis 1860; *Results of Meteorological Observations made under the direction of the United States Patent office and the Smithsonian Institution from the year 1854 to 1859*, Vol. I in 4:o, Washington 1861; — från Författaren: *Samlade Dikter af J. Nybom*, 1:a del., Upsala 1861, in 8:o; — från utgifvaren Herr *P. Hanselli* i Upsala: *Samlade Witterhetsarbeten af Jacob och Anders Wollimhaus samt Olof och Carl Gyllenborg*, Upsala 1863, in 8:o; *Tisbe, Comoedia af Magnus Olai Asteropherus*, Upsala 1863, in 8:o; — från Löjtn. *P. Edman*: *Tables of Logarithmes*, London 1860; — från Boktryckaren *A. F. Bergh*: 1862 års *Westerås-tryck*; — från H. II. Doktorn och Biskopen *Chr. E. Fahlerantz*: den öfver DD. MM. Konungens och Drottningens kröning präglade Medalj i silfver; — från Herr Mag. *S. H. Rathsmän*: ett förgylldt Armband med österländsk inscription; — från Hr Mag. *A. Westholm*: diverse äldre Kopparmynt; — från Direktören vid Åtvidabergs Kopparverk, Ph. Mag. *P. D. Malmqvist*: en fullständig samling profver från Åtvidabergs Kopparverk, såsom Åtvidabergs Kopparmalmer såväl nativa som rostade, Slagger, Skärstenar, Råkoppar, Garkoppar och raffinerad Koppar m. m.; — från Herr Kaptenen *A. J. Broberg*: en samling Hafssnäcker; — från Herr Kaptenen och Riddaren *G. Bjuggren*: en Albinos-varietet af *Cuculus canorus*; — från Ynglingarne *J. Björling* och *G. W. Nyberg*: en *Coluber lævis*; — från gossarna *Georg* och *Ove Gedda*: 2:ne Officersvärjor till Fäktsalen.

Dessutom har jag den glädjen att tacksamt omnämna följande gåfvor, som under samma tid kommit läroverket, till godo:

1:o) *Björlingska Stipendii-fonden* enligt nedanstående gåfvobref och författning:

Westerås högre Elementarläroverks ungdom har, dels för att på något sätt ådagalägga sin tacksamhet och hängifvenhet mot läroverkets förre, vördade Rektor, Herr Lektorn och Riddaren *E. G. Björling*, dels för att hos efterkommande städse bevara minnet af samme ädle, förtjenstfulle man, sammanskjutit såsom fond till ett Stipendium Rdr tvåhundra sextio Rmt: och anhåller, att Herr Lektor *Björling* täcktes mindre göra afseende på det obetydliga vedermälet af tacksamhet, än på tänkesättet hos den ungdom, han så väl förstår, samt vid det närmare bestämmandet öfver det blifvande Stipendiet låta detsamma bära namnet: **det Björlingska.**

Till Rektor och Collegium vid högre Elementarläroverket i Westerås.

Såsom i afskrift bifogade gåfvobref utvisar, har ungdomen vid detta läroverk — af anledningar, som stå i sammanhang med min förvaltning af Rek-

torsembetet härstädes under de sistförflutna åren — sammanskjutit en summa penningar af 260 Rdr Rmt, för att dermed lägga grund till ett blifvande Stipendium med benämning «*det Björlingska*», och rörande hvilket åt mig blifvit öfverlätet att göra de närmare bestämningarne. Nämda summa aflemnades till mig af ungdomen på samma gång som sjelfva gåfvobrefvet den 24:de sistl. November.

I anledning af denna för mig i sanning hugnesamma tilldragelse, får jag härmed — i enlighet med min uppfattning af de unge gifvarnes mening — förordna:

att detta stipendium skall börja utgå, så snart det skänkta kapitalet hunnit förökas till 500 rdr, och att derefter hvarje års ränta derå skall på en gång utbetalas vid nästföljande vårtermins början såsom stipendium åt yngling, som Collegium då eger att utse inom de *fem* öfversta årsafdelningarne af detta läroverk, med fästadt afseende ej mindre på hans behof af understöd, än ock deruppå, att han gjort sig känd för arbetsamhet och ett godt uppförande i allmänhet samt tillika anses förtjent af uppmuntran för goda framsteg i kunskaper;

samt att yngling som erhållit detta stipendium, icke fördenskull må förmenas att åtnjuta annat stipendium, hvaraf han tilläfventyrs är eller under samma termin eljest skulle blifva *ordinarie* innehafvare.

I sammanhang härmed får jag ock dels förklara, att bestämmandet af vårterminens början såsom tidpunkt för detta stipendii utgifvande har blifvit gjort i den välmenande afsigt, att stipendiet derigenom måtte komma den yngling, som får det, till största nyttan; dels ock uttryckligen hos Collegium anhålla, att ingen måtte *af det skäl*, att han erhållit detta stipendium, anses oberättigad att sednare under samma termin få något ibland de större stipendier, som för terminen då bortgifvas, sig tillerkänt, allenast att han i sådant fall — så framt icke Collegium för tillfället annorlunda förordnar — bör återbära det förnas belopp, till förmån för någon annan till detsammans erhållande competent yngling, som af Collegium då utnämnes.

Beträffande åter sjelfva kapitalet, skall jag söka att detsamma på bästa sätt förvalta tills vidare, men förbinder mig härigenom att samma kapital med tillägg af 6 pCts ränta för år, räknadt från d. 24:e sistl. Nov., till läroverkets Rektor vid anfordran — och sednast när medlen förökat sig till det ofvan nämnda beloppet 500 rdr — inbetala; samt anhåller slutligen, att dessa stipendii-medel, sedan de till Rektor inkommit, blifva af honom på samma sätt förvaltade, som öfrige under hans vård ställda medel af samma slag.

Till säkerhet för ofvanstående, af mig åtagna, förbindelsers fullgörande bifogas härjemte borgen af tvenne vederhäftige män.

Westerås den 13 December 1862.

E. G. Björling.

2:o) 650 Rdr rmt, utgörande hundskatten i Westerås stad för år 1862, hvilken af stadens samtliga skattskyldige innevånare, enligt beslut fattadt den 10 Juni s. å., blifvit anslagen till inköp af målskjutningsgevär af den så kallade Wredeska modellen åt ungdomen vid härvarande högre Elementarläroverk.

Jag bör i sammanhang härmed nämna, att, sedan nådig tillåtelse vunnits att vid Kronans Gevärsfaktori i Carl Gustafs stad beställa gevären, kontrakt blifvit uppgjort om leverans från faktoriet af 16 stycken målskjutningsgevär af ofvannämnda modell, hvilka nu dagligen hitförväntas.

3:o) Sällskapet "*Karlsbrödernas*" Præmium. Detta sällskap, till hvilket läroverket står i stor förbindelse för ett under förra året lemnadt frikostigt bidrag till uppmuntran och understöd för ungdomen, har under detta år fördubblat sin gåfva och på samma gång läroverkets tacksamhets-skuld, i det att en summa af 200 Rdr rmt blifvit genom Hr Härads-höfding *Bergmanson* å Sällskapets vägnar till Rektor öfverlemnadt, "att under innevarande Vårtermin utdelas såsom præmier, å 100 Rdr hvardera, till 2:ne behöfvande ynglingar med utmärktare anlag i 6:te eller 7:de klassen af härvarande högre Elementarläroverk, hvilka ynglingar Lärare-Kollegiet skulle utse." I öfverensstämmelse härmed har Collegium tilldelat dessa præmier åt ynglingarna *J. A. Brandberg* och *R. Blumenberg*, af hvilka den förra tillhör högre afdelningen af 6:te klassen, den sednare, efter undergången afgangsexamen från läroverket, i dessa dagar blifvit såsom Student vid Universitetet inskrifven.

4:o) 100 Rdr till uppmuntran för ynglingar vid läroverket, som vinnlägga sig om Botanikens studium. Af denna gåfva, hvars gifvare vill vara onämnd, hade hälften blifvit till d. v. Rektor öfverlemnadt i början af Juni månad förlidet år, sedan det årets Program redan var tryckt; den andra hälften öfverlemnades i slutet af sistlidne April; och har, i öfverensstämmelse med gifvarens uttryckta önskan, att Lektorn i ämnet skulle bestämma, åt hvilken eller hvilka præmiet borde tilldelas, dock så, att desamma ynglingar, åt hvilka det förleden sommar utdelades, äfven nu skulle deraf komma i åtnjutande, detsamma blifvit med hälften åt hvardera tilldeladt ynglingarna *C. N. Pahl* och *A. A. Lindh*, hvilkas tacksamhet jemte läroverkets jag på detta sätt önskar frambära till deras välgörare.

Års-examen med läroverkets samtliga klasser kommer, såsom här ofvan nämnt är, att hållas Fredagen den 5 Juni, dels på förmidd. kl. 9—1 med klasserna V och VI och kl. 9—12 med de öfriga, dels på e. m. kl. 4—6. Omedelbart derefter sker uppvisning i Gymnastik och Fäktning. Slutöfning i Sång hålles följande dag, Lördagen den 6 Juni, kl. 9 förm. å stora lärosalen, hvarefter flyttningen klasserna emellan, äfvensom de belöningar och understöd, som blifvit lärjungar tillerkände, komma att offentligen tillkännagifvas, samt läroåret derefter att avslutas med Gudstjenst i Domkyrkan, då tecken gifves med stora klockan.

Att läroverkets Ephorus, Biskopen och Commendören med Stora Korset af Kgl. Nordstjerne-Orden, En af de Aderton i Svenska Akademien, m. m. Högvördigste Herr Doct. CHRISTIAN ERIK FAHLCRANTZ, som sjelf ämnar öfvervara och leda examen, äfven måtte tackas genom sin närvaro gifva åt dessa läroverkets offentliga förrättningar ökad vikt och betydelse, anhåller jag härmed vördsammast. Med samma vördsamma anhållan vänder jag mig äfven till f. d. Stats-Rådet, Commendören med Stora Korset af Kgl. Nordstjerne-Orden, m. m. Välborne Herr F. O. SILFVERSTOLPE, ungdomens Föräldrar, Anhörige och Målsmän samt alla andra den allmänna undervisningens Befordrare och Vänner, som med sitt deltagande omfatta detta läroverk.

Westerås den 27 Maj 1863.

Ludvig Mossberg.

II. Lägre Elementarläroverket i Sala.

(Uppgift af Rektor, Mag. J. G. Westman.)

Till åtlydnad af Kongl. Läroverks-Stadgan får jag, angående Sala Elementarläroverks verksamhet under det snart tilländalupna läsåret, lemna följande uppgifter, rörande

Undervisningen:

Höstterminen tog sin början den 30 Aug. och slutades den 18 December; Vårterminen börjades den 19 Jan. och kommer att avslutas den 11 Juni.

Läsetimmarne hafva, i likhet med föregående år, varit förlagda på förmiddagarne kl. 7—9 och 10—1, samt 2:ne eftermiddagar, Måndagar och Thorsdagar, kl. 3—4. Lärjungarne i 1:sta och 2:dra klasserna, med 30 lästimmars i veckan, hafva åtnjutit ledighet kl. 7—9 Thorsdagar; bön och bibelläsning hvarje morgon kl. 6 $\frac{1}{2}$ —7 Öfningarne i Sång, Gymnastik och Ritning hafva försiggått på eftermiddagarne.

Undervisnings-skyldigheten har emellan Lärarne varit fördelad på det sätt, att Rector har undervisat i Christendom 3 timmar, i Historia och Geografi 9 timmar, i Svenska 10 timmar samt i Matematik 2 timmar, tillsammans 24 timmar i hvarje vecka; Collega *Arpi* har undervisat i Latin 10 timmar, i Christendom 7 timmar, i Matematik 5 timmar, i Kalligrafi och Teckning 4 timmar, i Svenska 2 timmar, tillsammans 28 timmar i veckan; Collega *Wallsterson* har undervisat i Tyska 10 timmar, i Engelska 3 timmar, i Matematik 10 timmar, i Naturvetenskap 5 timmar, tillsammans 28 timmar i hvarje vecka. Tiden för morgonbönen har varit lika fördelad mellan Rector och hvardera Collega.

Skriföfningarne hafva försiggått på lärorummet och rättats af läraren i ämnet.

Äfven detta år har undervisning meddelats 1:sta och 2:dra klassernas lärjungar gemensamt under en del timmar i veckan, för att derigenom erhålla tillräckligt lärarebiträde åt 3:dje klassen.

Beträffande lärjungarnes arbete med hemlexor, torde man få antaga, att 3:dje klassens lärjungar derpå behöft använda 2 timmar dagligen, 1:sta och 2:dra klassernas 1 eller 1 $\frac{1}{2}$ timme om dagen.

I Sång har ord. Läraren, Rådman *Löfdahl*, undervisat 2 timmar hvarje vecka; i Gymnastik t. f. Läraren, Löjtnant *Aminoff*, 3 timmar i veckan till den 1 Maj.

I Ritning har under Vårterminen, 2 timmar i veckan, undervisning meddelats af Demoiselle *A. Lindfeldt*, som haft förordnande att denna undervisningsskyldighet uppehålla.

Under Höstterminen stördes undervisningens jemna gång till någon del derigenom, att ungefär en fjerdedel af Skolungdomen samtidigt insjuknade i messling; men efter 2 eller 3 veckor voro de flesta till helsan återställda.

Klasskurser för Lägre Elementar-Läroverket i Sala under läsåret 1862—1863.

Christendom.

Klassen I. — Biblisk Hist. Gamla Testamentets, efter Hübner. — Första och andra hufvudstyck. af Katechesen. — Valda Bibelspråk och Psalmer.

Kl. II. — Bibl. Hist. Nya Testamentets. — 3:dje och 4:de hufvudstyck. af Katechesen. Valda Bibelspråk och Psalmer.

Kl. III. — Bibl. Hist. repetition. — Kateches. 5:te hufvudst. och repetition. — Valda Bibelspråk och Psalmer.

Historia och Geografi.

Kl. I. — Historia: till Sverkerska och Erikska ätterna efter Ekelunds mindre sammandrag, jemte lämplig läsebok. Geografi: Sveriges, Norriges och Danmarks politiska efter Palmblads Lärobok.

Kl. II. — Historia: till Sigismund, jemte lämplig läsebok. Geografi: Rysslands och Englands politiska.

Kl. III. — Fäderneslandets historia afslutad jemte lämplig läsebok. Geografi: större delen af Europas politiska.

Mathematik.

Kl. I. — Arithmetik: Hela tal samt Bråks förlängning och förkortning. Öfning i hufvudräkning. — Linearteckning efter Ekman.

Kl. II. — Arithm. t. o. med Bråk samt Sorträkning till Multiplikation. Öfning i hufvudräkning. — Linearteckning.

Kl. III. — Arithm. t. o. med enkel Regula-de-tri. — Geometri: Euklid. Bok. I, utom bevisen för theoremena.

Real-linien dessutom: Sammansatt Regula-de-tri och repetition, jemte serskilda praktiska öfningar i Arithmetik.

Naturvetenskap.

Kl. I. — Fysisk Geografi: Allmän kännedom om verldsdelarne samt det viktigaste af Europas fys. geografi efter Palmblad.

Kl. II. — Fysisk Geografi: det allmännaste af globläran och de främmande verldsdelarnes fys. geografi. Repetition af 1:sta klassens kurs.

Botanik: Arrhenius, botanikens första grunder, det med gröfre stil tryckta. Insamling af 50 växtarter.

Kl. III. — Fys. Geogr. afslutad och repeterad. — Botanik: Arrhenius, botanikens första grunder, fullständigt, med begagnande af plancherna i Anderssons och Thedenii Skolbotanik. Insamling af 50 växtarter.

Real-linien dessutom: det viktigaste af 1:sta, 2:dra, 6:te och 7:de kap. af Agardhs Naturkunnighetens första grunder.

Svenska Språket.

Kl. I. — Redogörelse för Ordklasserna och Satsdelarne efter 1:sta och 2:dra kap. af J. I. Brodén's lärobok. De böjliga ordens paradigmmer efter 3:dje kap. Uppläsning af valda stycken ur historisk läsebok, med redogörelse för innehållet. — Rättstafningsöfningar.

Kl. II. — Brodén's lärobok: 1:sta, 2:dra och 3:dje kap. fullständigare; det nödvändigaste af Afdeln. 1 och 2 i 4:de kap. Uppläsning af valda stycken. — Satsöfningar och skriföfningar.

Kl. III. — Läseöfningar. Repetition af det lästa i Brodén's lärobok, med fortsatta satsöfningar. Skriföfningar.

Tyska.

Kl. II. — Svedboms Elementarkurs 32 «Fabeln» och några «Kurze Erzählungen». Det viktigaste af formläran efter Hjorts lärobok.

Kl. III. — Svedboms Elementarkurs fullständigt samt styck. 1—15 af samme författares större läsebok. Formläran utförligare.

Engelska.

Kl. III. — Uttalsläran efter Olde; explikation: Öhrlanders lärobok 15 sidor jemte nödig Grammatik.

Latin.

Kl. III. — Läseöfningar, efter Rabe, i förening med extemporerade satsöfningar; det viktigaste af formläran och syntaxen.

Cornelius Nep., de första «fältherrarne».

Lärarne:

Rector har varit klassföreståndare i 3:dje klassen under begge terminerna, Collega *Arpi* i 1:sta och Collega *Wallstersson* i 2:dra klassen under samma tid.

Lärjungarne:

Under sistl. Sommarferier afdingo 7 lärjungar till högre läroverk, en del till Westerås och en del till Upsala Cathedralskola, samt 6 till näringarne. Vid Höstterminens början inskrefvos 7 i första klassen; — lärjungarnes antal var den terminen 44.

Under Vinterferierna afdingo 2 till näringarne, och vid Vårterminens början inskrefvos 5, hvadan under denna termin antalet varit 47.

Skol-lokalen:

Under hela läsåret har den gamla Skol-lokalen oförändrad varit begagnad.

Undervisningsmaterielen:

Tillökningen härutinnan består i 3:dje och 4:de häft. af *Anderssons* väggtaflor för botanisk undervisning, 2 ex. *Sjögrens* latinska lexicon samt *Köhlers* ritkurs.

Examina:

Hösttermins-examen med Läroverkets 3:ne klasser hölls den 18 December; såsom Ledare och Vittnen voro dervid närvarande Inspector Scholæ, Herr Contractsprosten *Fant*, Herr Bergshauptmannen *Sevén* och Herr Kyrkoherden *Lindborg*. Offentlig års-examen kommer att hållas den 11 inst. Juni.

Sala den 13 Maj 1863.

III. Lägre Elementarläroverket i Arboga.

(Uppgift af vik. Collega S. J. Arosin).

I följd af Rektor *Afzelii* häftigt iråkade sjukdom får jag angående Arboga Elementarläroverks verksamhet under det snart tilländalupna läsåret i korthet lemna följande uppgifter:

Undervisningen:

Höstterminen börjades den 30 Augusti och afslutades den 19 December. Vårterminen börjades den 19 Januari och kommer att afslutas den 14 Juni.

Enligt den af H. H. Ephorus fastställda läseordningen hafva läsetimmarne varit desamma och läroämnena emellan lärarne fördelats på enahanda sätt, som i förra läsårets redogörelse uppgifvits, med det undantag att, i stället för vik. Kollega *Sundell*, Kollega vid f. d. Stadsskolan *Östberg* under året tjenstgjort.

Hvad Läroböcker och Klasskurser beträffar, så hafva de varit desamma som vid H. Elementarläroverket i Westerås.

Beträffande det hemarbete, som varit lärjungarne ålagdt, har den tid, lärjungar med vanliga naturanlag derå behöft använda, varit: för 2:dra och 3:dje klasserna omkring $1\frac{1}{2}$ timma, för första klassen 1 timma.

Lärarne:

Under läsåret hafva följande Lärare tjenstgjort vid läroverket: Rektor: Mag. *L. H. Afzelius*, under Höstterminen såsom tillförordnad, men sedermera efter att den 16 December erhållit fullmagt, såsom ordinarie; t. f. Kolleger: Studeranderna *C. J. Östberg* och *S. J. Arosin*; t. f. Gymnastiklärare: vik. Kollega *Arosin*; t. f. Sånglärare: Musikdirektören *G. Wahlström*. Rektor har varit klassföreståndare för 3:dje, vik. Kollega *Arosin* för 2:dra och vik. Kollega *Östberg* för 1:sta klassen.

Lärjungarne:

Lärjungarnes antal vid Vårterminens slut 1862 var 57, af hvilka efter terminens slut afgingo 6, nemligen 2 till H. Elementarläroverket i Örebro, 5 kl.; 1 till bokhandel, 1 till sjömansyrket, 1 till minuthandel, 4 utan anmälan. Vid Höstterminens början inskrefvos 16; hela antalet var således 67, hvaraf en i

3:dje klassen under terminens lopp afgick till Jak. L. Elementarläroverk i Stockholm, 3:dje kl, samt 4 vid Vårterminens början lemnade läroverket, för att beredas till sin första nattvardsgång och derefter inträda i handel och näringar. Vårterminen inskrefvos 3:ne lärjungar i 1:sta klassen. Antalet har således under Vårterminen varit 65, deraf 24 i 1:sta klassen, 23 i 2:dra, 18 i 3:dje klassen. Af dessa 18 lärjungar i 3:dje klassen hafva 9 läst Latin, sedan under Hötterminen en lärjunge öfvergått från reala till klassiska linien.

Skollokalen:

Denna har ej undergått några förändringar, utom att nya bänkar blifvit anskaffade i 1:sta och 2:dra klasserna i stället för de från Stadsskolan qvarvarande olämpliga bänkarne.

Undervisningsmaterielen:

Härotinnan ingen anmärkningsvärd tillökning.

Examina:

Hötterminens examen hölls den 19 December, dervid såsom Ledare och Vittnen voro närvarande: Inspector Scholæ, Hr Kontraksprosten Mag. *H. J. Robson*, Herr Öfverste-Löjtnanten och Riddaren *O. Bergenstråle*, Hr Borgmästaren *J. E. Hedman* och v. Härads höfdingen Mag. *Th. Elfstedt*. Den offentliga års-examen är af H. H. Ephorus utsatt att hållas den 11 instundande Juni.

Arboga den 20 Maj 1863.

IV. Stadspedagogien i Nora.

(Uppgift af t. f. Rektor *E. Brandberg*).

Enligt föreskriften i Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 22 Nov. 1861 får jag om Nora Stadspedagogis verksamhet under det snart tilländagångna läsåret afgifva följande berättelse:

A. Undervisningen:

Hötterminen, som tog sin början d. 25 Aug., afslutades den 19 Dec.; Vårterminen, börjad den 28 Jan., kommer att afslutas d. 15 Juni. Läsetimmarne hafva varit indelade så, att undervisningen, efter förrättad bön med bibelläsning och förklaring, hvarje dag börjat kl. $\frac{1}{2}$ 8 och fortgått till $\frac{1}{2}$ 10, hvarefter densamma Måndagar och Thorsdagar blifvit fortsatt från $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 2 och de öfriga dagarne fr. $\frac{1}{2}$ 11—4 förmidd., med några minuters uppehåll hvarje timme, samt 3—4 Måndags- och Thorsdags-eftermiddagar. Enär något anslag ännu icke finnes för lärare i sång och gymnastik, har undervisning i dessa ämnen icke kunnat meddelas. Beträffande undervisnings meddelande i det sednare

öfningsämnet finnes i Kongl. Cirkuläret af den 9 Jan. 1863 d. å., märkeligt nog, för Pedagogierna i riket ingenting föreskrifvet. Såväl under detta, som flera föregående år, har ett för ämnet intresserad fruntimmer åt de lärjungar, som det önskat, mot en ringa afgift lemnat undervisning i ritning och teckning. Vid undervisningen hafva ungefärligen samma läroböcker varit begagnade, som uti de 4 nedra klasserne af Örebro Elementarläroverk.

Under höstterminen hafva läroämnena varit fördelade mellan lärarne på det sätt, att t. f. Rektor undervisat i Kristendom 8 timmar, i Hist. och Geogr. 9, i Tyska 5, i Välskrifning 4, i Tyska och Svenska språkens skrivande 4, inalles 30 timmar; t. f. Kollega i Matematik 13, i Naturvetenskap 7, i Svenska språkets Grammatik 10, inalles 30 timmar. Under vårterminen har t. f. Rektor undervisat i Kristendom 8, i Svenska språkets Grammatik 8, i Tyska 6, i Välskrifning 4, i Tyska och Svenska språkens skrivande 4, inalles 30 timmar; t. f. Kollega i Hist. och Geogr. 9, i Naturvetenskap 5, i Matematik 14, i Engelska 2, inalles 30 timmar.

Obs. På 1 Stilöfnings- och 2 Välskrifningstimmar hafva under hela läsåret 3:ne lärjungar läst Latin. Ledningen af bön- och bibelstunderna, likasom rättandet af de Svenska stilöfningarne, har under höstterminen varit lika fördelad mellan lärarne; under vårterminen har t. f. Kollegan, emot det att Rektor ensam haft ledningen af bön- och bibelstunderne om händer, ensam åtagit sig det sednare hem-arbetet. De Tyska stilöfningarne hafva under båda terminerne blifvit af Rektor rättade. Nedanstående kurser äro under loppet af läsåret genomgångna:

Nedra klassen.

- Christendom:** Lexl. 1) Hela *Katechesen* med analyt. förklaring och valda psalmverser; 2) 2 Hufvudstycken. — *Bibl. Hist.:* 1) Gamla och Nya Testamentet; 2) Nya Testamentet; 3) Hela Gamla och 18 berätt. af Nya Testamentet.
- Historia, Dahms lärobok:** 1) Kalmar-Unionen — Pfalziska ätten; 2) till Lutherska tiden. — *Geografi:* 1) Europas fysiska samt Statsindelningen, Norrland, Norrige, Danmark och Ryssland af dess politiska; 2) Land, haf och öar samt Sveriges politiska.
- Mathematik. Arithmetik:** 1) fr. o. m. Enkel Reg.-de-tri t. o. m. Kedjeräkning; 2) Bråkräkn. — Enkel Reg.-de-tri; 3) de öfriga olika kurser fr. o. m. Addition i hela tal till Sorträkning. — *Geometri:* 1) Repet. af *Bergii* Åskådningslära, 10 prop. af Euklid. Bok. 1; 2) Åskådningsläran med linearteckning.
- Naturvetenskap:** 1) fr. 7:de t. o. m. 12:e Afdelningen af *Berlins* Naturlära samt repet. af dägg-djuren; 2) till 7:de Afdelningen.
- Svenska språket. Brodén's lärobok:** 1) De 3 första kap.; 2) lika med Lexl. 1; 3) 1 och 2 kap. samt 3 Afdelningar af det 3:dje kap. — Skriföfningar.
- Tyska. Lyths lärobok:** 1) Det viktigaste af Formläran till verbet. Explik. af sid. 95—102. Välskrifning efter Engelska föreskrifter.

Öfra klassen.

- Christendom:** Hela *Katechesen* med analyt. förklaring; valda psalmverser. Repet. af hela *Bibl. Hist.*
- Historia, Sveriges:** Lexl. 1) Gustaf I — Fredr. I efter *Ekelunds* lärobok; 2) Repet. af *Dahm* samt Gust. I — Johan III efter *Ekelund*. — *Geografi:* 1) Asiens fysiska, repet. af Europas politiska fr. Spanien; 2) Asiens fysiska, Europas politiska fr. Spanien avslutad; 3) England — Spanien efter *Palmblads* lärobok.
- Mathematik.** *Algebra:* 1) fr. början t. o. m. «om eqvationer af första graden med en obekant» efter *Björulings* lärobok. — *Arithmetik:* 1) Qvadrat- och Kubik-rötter, repet. af föreg.; 2) Enkel Reg.-de-tri — Kedjeräkn.; 3) fr. o. m. Bråk t. o. m. Intresse-räkn.; 4) Sorträkn.; Enkel- och Sammans. Reg.-de-tri. — *Geometri:* 1) Repet. af Euklid. Böck. 2, 3, 4; 2) Euklid. Böck. 2, 3; 3) Eukl. Böck. 1, 2.
- Naturvetenskap:** *Anderssons Inledning till Botaniken*, 1:sta häft. fr. början genomgången och fullständigare repet.; insaml. af omkr. 50 växtarter.
- Svenska språket:** Fullständig repet. af *Brodéns* lärobok. Stilöfningar efter *Cedervall*.
- Tyska.** *Lyths lärobok:* 1) 6 kap. af Syntaxen. — Explik. fr. styck. 12—22 och något af poesien i Läseboken. Skriföfningar i Läroboken fr. sid. 182 till 194 (11:te Uppl.); 2) Formläran avslutad fr. o. m. Starka Verberna o. fullständigare repet. — Explik. fr. sid. 119 t. o. m. 128 i Läroboken och sid. 1—6 i Läseboken; 3) Det viktigaste af Formläran. — Explik. fr. sid. 95—112 i Läroboken.
- Engelska.** *May's lärobok:* Uttalsläran samt större delen af Formläran. Explik. af valda stycken uti Läseboken.
- Latin.** *Rabes* lärobok: Det viktigaste af Etymologien till verb. depon.; Explik. af 8 styck. i Läseboken.
- Välskrifning** efter Engelska forskrifter.

B. Lärarne:

Under läsåret hafva följande lärare tjenstgjort: Rektorn vid f. d. Stads-skolan *E. Brandberg* såsom tillförordnad Rektor under båda terminerne, och Studeranderna *Ax. Norén* och *C. O. G. Rosenberg* såsom vikar. Kolleger, den förre under höst- och den sednare under vårterminen. T. f. Rektorn har under hela året varit föreståndare för Öfra och Kollegerna för Nedra klassen.

C. Lärjungarnes

antal har under höstterm. utgjort 29, nemligen 13 i Öfra och 16 i Nedra klassen; under vårterminen 37, neml. 13 i Öfra och 24 i Nedra klassen. Under höstterminen hafva 10 och vårterminen 7 blifvit inskrifne, alla i Nedra klassen. Vid höstterminens början afgingo från skolan 11, nemligen 7 från Öfra och 4 från Nedra klassen. Bland de förre hafva 2 ingått i tekniska skolan i Örebro, 3 i handel och 2 egnat sig åt jordbruket; bland de sednare har 1 afgått till h. Elementarläroverket i Örebro, 4:de klassen, 2 egnat sig åt bergsbruksrörelse och 1 återkommit innev. termin.

D. Skol-lokalen:

Beträffande denna har under året ingen förbättringsåtgärd blifvit vidtagen, hvarföre ock den i förra årets berättelse omnämnda olägenhet, neml. fuktighet, ännu fortfar, sannolikt till mehn för både lärares och lärjungars helsa. Denna olägenhet vidlåder icke blott Pedagogiens lokal, utan äfven de åt Rektor i samma byggnad anvisade boställsrummen, hvarföre det vore af högsta nöd, att den samma ju förr desto hellre blefve afhjelpat.

E. Undervisnings-materielen:

I stället för de bristfälliga och mindre ändamålsenliga borden, som hittills begagnats i Nedra klassen, hafva för Pedagogiens medel under året blifvit förfärdigade 6 läspulpeter med vidfogade säten, och för den botaniska undervisningen äro 4 ex. af *Anderssons* Väggtafflor inköpta. Bland gåfvor till skolan får jag med tacksamhet nämna: 24 kartor af *Mentzers* Skolatläs, skänkta af f. d. Kollega vid Pedagogien, Läroverks-Adjunkten *Mag. C. I. Tengman* och en samling af omkr. 80 utländska växter, skänkta af Jägmäst. *L. Obbarius*.

F. Examina:

Hösttermins-examen hölls den 19 Dec. kl. 10—2 under ledning af Pedagogiens Inspektor, Hr Kyrkoherden *Bohm*, och vårtermins-examen har af honom blifvit utsatt till d. 15 Juni kl. 9—2.

Nora den 19 Maj 1863.

V. Stadspedagogien i Köping.

(Uppgift af Rektor, *Mag. M. Barkén*.)

Rörande Köpings «Pedagogi's» verksamhet under snart tilländalupna läseår får undertecknad, till underdånig åtydnad af Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift, härmed i ödmjukhet afgifva följande berättelse.

Undervisningen började höstterminen den 30 Augusti och fortgick oafbrutet till den 15 December. Vårterminen öppnades den 19 Januari och kommer att afslutas den 9 nästkommande Juni. Läsetimmarna hafva varit 7—9 och 10—1, hvarjemte ungdomen hvarje Måndags- och Fredagseftermiddag kl. 3—4 öfvats uti Sång. Emedan anslag till lärare i teckning och gymnastik fortfarande belt och hållet saknas, har någon handledning i dessa öfningar icke kunnat beredas lärjungarna.

Vid undervisningen hafva hufvudsakligen samma läroböcker varit begagnade som vid läroverket i Westerås, heldst de flesta lärjungar, som fortsätta studierna, dit öfvergå. De genomgångna pensa hafva för Kollega-klassen varit ungefärligen desamma, som i Kongl. Maj:ts Nådiga Skolstadga för första klassen finnas föreskrifna; men för lärjungarna i Rektors-klassen har undervisning meddelats till det mått, som hvarje lärjunges anlag och flit inom de angifna läroämnena medgifvit.

Angående lärjungarnes arbete i hemmet kan antagas, att lärjungar med vanliga naturanlag dertill behöft använda 1 à 1½ timma, utom de äldste i Rektorsklassen, hvilkas pensa i allmänhet motsvara 4:e och 5:e klassernas vid högre Elementarläroverk, och hvilka torde behöft omkring 2 timmar dagligen.

Skriföfningarna, hvilka endast förekommit i Rektors-klassen, hafva af Rektor blifvit rättade.

Af **Lärarne** inställde sig vid höstterminens början icke ord. Kollega *F. J. Westling*, utan begärde helt oförmodadt sitt afsked, hvilket ock af Max. Ven. Consistorium den 3 Sept. honom beviljades. Rektor måste därför efter förordnande ensam, med tillfälliga biträden, ombesörja undervisningen äfven i Kollega-klassen ifrån höstterminens början intill slutet af September, då Skolan uti Med. Phil. Kandidaten *W. Schoug* lyckadas vinna en vikarierande Kollega, som alltsedan undervisat i Kollega-klassen, emedan Skolan ännu icke, oaktadt flera gånger gjorda anslag, erhållit någon ordinarie Kollega. Rektor och v. Kollega hafva bestridt undervisningen och varit klassföreståndare, hvar och en inom sin klass.

Ibland **Lärjungarne**, som vid sistförflutna Vårtermins slut utgjorde 15 i Rektors- och 8 i Kollega-klassen, afgingo före Höstterminens början 7, hvaraf 2 till Westerås högre Elementarläroverk, der den ene intogs i 5:te och den andra i 3:e klassen, 1 till h. Elem.-lärov. i Fahlun, 4:e klassen, och de öfriga 4 till handel och andra näringar. Vid Höstterminen inskrefvos 11, hvaremot dels under terminens lopp, dels vid dess slut afgingo 1 till Nya Elementarskolan i Stockholm, 1 till bokhandel derstädes och 3 till andra yrken. Vid Vårterminens början inskrefvos 4; så att närvarande antalet utgör 16 i Rektors- och 10 i Kollega-klassen.

Skollokalen, hvilken för lärjungarnes närvarande antal lemнар mer än tillräckligt utrymme, har under året icke undergått någon anmärkningsvärd förändring.

Undervisningsmaterielen har af Skolkassans medel blifvit underhållen och tillökad med 1 ex. *Sundevall*, Svenska Foglarna, tecknade och lithogr. af *P. Åkerlund*, 1 ex. Zoologisk Handatlas för Skolor af *Sundevall*, åtskilliga Kartverk och Lexica m. m.

Offentlig **Examen** sistlidna Hösttermin hölls den 15 December under ledning af Skolans Inspektor, Prosten, L. N. O. Herr Doktor *O. R. Bellander* och Herr Komminister *J. G. Stenman*; denna termins offentliga examen är utsatt att hållas den 9 instundande Juni.

Köping den 27 Maj 1863.

Från Stadspedagogien i Linde har någon uppgift ännu icke inkommit.
